

Студент 4 курсу
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ

РОЗВИТОК СІЛЬСЬКОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Анотація. Розглянуто сутність сільського туризму, проаналізовано можливості його популяризації та шляхи створення умов для покращення сучасного стану сільського туризму в Україні.

Аннотация. Рассмотрена суть сельского туризма, проанализированы возможности его популяризации и пути создания условий для улучшения современного состояния сельского туризма в Украине.

Annotation. The essence of rural tourism, possibilities of its popularization, a way of creation of conditions for improvement of a current state of rural tourism in Ukraine have been examined.

Ключові слова: сільський туризм, агротуристичний продукт, агросадиба.

В Україні існують усі передумови розвитку відпочинку в сільській місцевості, який можна розглядати як специфічну форму підсобної господарської діяльності у сільському середовищі з використанням природного та культурного потенціалу регіону або як форму малого підприємництва. Це надає можливість певною мірою вирішити проблему зайнятості сільського населення, покращити його добробут, повніше використати природний та історико-культурний потенціал сільської місцевості.

Дослідженнями розвитку зеленого туризму займалися закордонні та вітчизняні науковці: В. Васильєв, Горішевський Г. А., Т. Лужанська, Я. Маєвський, М. Рутинський, однак необхідно більше уваги приділити особливостям розвитку сільського туризму в соціально-економічних умовах, що склалися в Україні. У зв'язку з цим тема є актуальною та потребує подальших теоретичних та практичних розробок.

Мета дослідження – визначення способів поліпшення ситуації, що склалася навколо сільського туризму в Україні.

Українське село має багаті рекреаційні ресурси, що належним чином досі ще не використовувалися. Найціннішим туристичним ресурсом села є мальовнича українська природа, дефіцит спілкування з якою має більшість мешканців міст. Зелений туризм у різних регіонах України дозволяє використовувати різні фактори лікувального впливу природи: ландшафтотерапевтичний, кліматотерапевтичний, бальнеологічний тощо.

Крім цього, українське село має багатий пізнавальний потенціал, пов'язаний з історико-етнографічною спадщиною, сільською культурою та побутом, маловідомими для сільського жителя видами туристичної діяльності та народними промислами. Мешканець великого українського міста сприймає сільський побут, культуру села як захоплюючу екзотику, особливо якщо це села гуцульські, молдовські, болгарські, грецькі тощо. Ще більшою екзотикою це видається іноземному туристові [1].

Пріоритетність розвитку сільського зеленого туризму в Україні зумовлюється необхідністю невідкладного розв'язання соціально-економічних проблем сучасного села. За роки незалежності України в сільській місцевості не спостерігається позитивних змін, багато проблем виникло в технічному оснащенні, в правовому регулюванні відносин власності на землю, розбудові соціально-культурного сектору.

Внаслідок цього відбулося значне зменшення населення, зростання безробіття, масова трудова міграція. Динаміка кількості населення за роками наведена на рисунку.

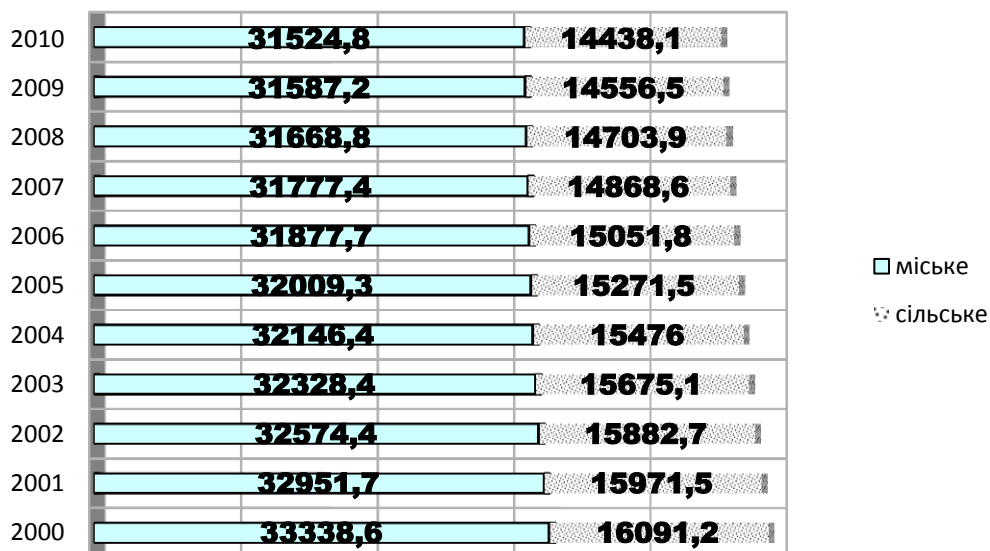

Рис. Кількість населення України, тис. осіб [2]

Як видно з рисунка, кількість місцевого і сільського населення постійно знижується. При цьому у 2010 р. у порівнянні з 2000 роком кількість міського населення скоротилась на 5,6 %, у той час, як скорочення сільського населення України за аналогічний період складає 11 %. Крім того, спостерігається тенденція до зменшення кількості сільських населених пунктів, що наведено в таблиці.

Таблиця

Кількість адміністративно-територіальних одиниць в Україні

Роки	Райони	Міста	Селища міського типу	Сільські населені пункти
2011	490	459	885	28 457
2010	490	459	885	28 471
2008	490	458	886	28 504
2005	490	456	886	28 585
2003	490	453	887	28 612

З 2003 р. до початку 2011 р. Україна втратила 155 сільських населених пунктів і їх назви зникли із сучасних географічних карт. За даними офіційної статистики, нині в Україні залишилося близько 29 342 сіл. Переважну частину населення цих сіл складають особи пенсійного або працездатного передпенсійного віку, при цьому у 8,5 тис. сіл упродовж останніх трьох років не народилася жодна дитина. Такі поселення приречені на зникнення, а це спричинює втрату сільських традицій, які зберігають національну культуру [1].

Майже 60 % мешканців сільської місцевості перебувають за межею бідності [2]. За таких умов сільські мешканці змушені шукати інші сфери діяльності, які хоча б забезпечували їм прожитковий мінімум. Розвиток сільського зеленого туризму може призупинити таку сумну тенденцію в українських селах, підвищити матеріальний добробут та частково вирішити проблеми зайнятості сільського населення. Отже, розглянута сфера туристичних послуг потребує державного регулювання і підтримки, в тому числі і на регіональному рівні.

У світі сільський зелений туризм розглядається як альтернатива сільському господарству за розмірами отриманих прибутків. До того ж розвиток інфраструктури сільського туризму не вимагає таких значних капіталовкладень, як інші види туризму і може здійснюватися за рахунок коштів самих сільських мешканців без додаткових інвестицій. Скорочення міграції з сіл до міст надасть змогу заощадити значні фінансові та матеріальні ресурси, оскільки, за підрахунками експертів Європейського банку реконструкції та розвитку, облаштування в місті вихідця із сільської місцевості коштує в 20 разів дорожче, ніж створення умов для його життя і роботи в селі.

Сільське населення України здатне отримувати реальні доходи у сфері сільського туризму від таких видів діяльності:

- облаштування туристичних маршрутів;
- облаштування та експлуатація стоянок для туристів;
- надання послуг розміщення;
- робота гідом чи екскурсоводом;
- транспортне обслуговування туристів;
- егерська діяльність (полювання, спортивне рибальство);
- прокат туристичного спорядження;
- послуги приймання туристів;
- кулінарні послуги;
- підготовка культурних програм;
- народні промисли;
- виробництво та реалізація туристам екологічно чистих продуктів харчування.

Особливо важливо те, що власник особистого сільського або фермерського господарства створює відповідні умови туристам, вкладають кошти, вміння та знання у створення агротуристичного продукту. Вже можна навести багато прикладів агросадиб, які успішно функціонують та залучають туристів не тільки з України, а й із-за її меж.

Сільський туризм виступає важливим чинником стабільного динамічного збільшення надходжень до бюджету, активізації розвитку багатьох галузей економіки: транспорту, торгівлі, зв'язку, будівництва, сільського господарства. Сільський відпочинок в Україні спрямований на:

збереження етнографічної самобутності;
відродження та розвиток традиційної культури: народної архітектури, мистецтва, промислів, що складають місцевий колорит;
популяризацію справжніх українських традицій.

Таким чином, як передумову успішного розвитку відпочинку в сільських етнографічних районах треба розглядати формування ідеології відродження та розвитку всього спектра традиційної культури, починаючи від форм господарських занять до надбань духовної сфери. Це буде сприяти розповсюдженню індивідуального відпочинку в етнографічних районах України. Крім того, з кожним роком все більше місцевих органів виконавчої влади та самоврядування, громадських організацій долучаються до розвитку сільського туризму, затверджуються заходи та розробляють державні та регіональні програми.

Наук. керівн. Лола Ю. Ю.

Література: 1. Бейдик О. О. Рекреаційно-туристські ресурси України: методологія та методика аналізу, термінологія, районування / О. О. Бейдик. – К. : Київ, ун-т, 2001. – 395 с. 2. Сайт Зеленої спілки України. – Режим доступу : www.greentour.com.ua/. 3. Сайт Державного комітету статистики України. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua. 4. Конспект лекцій "Організація туризму в Україні" з навчальної дисципліни "Організація туризму" / О. Г. Зима, Н. А. Дехтяр. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2008. – 272 с.